

Михальченко О.А.

кандидат економічних наук, доцент,
професор кафедри публічного управління
та інформаційного менеджменту
Приватного вищого навчального закладу
Університету новітніх технологій

Mykhalchenko Oleksii

Private Higher Educational Establishment
University of Emerging Technologies

ОБҐРУНТУВАННЯ ДЕФІНІЦІЇ І СКЛАДОВИХ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА АВІАЦІЙНО-КОСМІЧНОГО КОМПЛЕКСУ

JUSTIFICATION OF THE DEFINITION AND COMPONENTS OF INSTITUTIONAL TRANSFORMATIONS OF THE NATIONAL ECONOMY AND THE AEROSPACE COMPLEX

У статті показано, що трансформація національної економіки є необхідною умовою для досягнення сталого розвитку, забезпечення високого рівня життя громадян та інтеграції України у світову економіку з метою забезпечення безпеки країни та стабільності у майбутньому. Доведено, що трансформація національної економіки є важливим і складним процесом, що потребує комплексного підходу та системних змін у різних сферах. Встановлено, що трансформація інфраструктури є складовою трансформації національної економіки і являє собою процес модернізації та адаптації існуючих інфраструктурних об'єктів і систем до нових умов. Показано, що регіональні аеропорти в умовах воєнного стану стикаються з низкою викликів, які вимагають адаптації інфраструктури, процедур безпеки та управлінських рішень. Воєнний стан створює нестабільність на транспортних мережах, включаючи авіаційні перевезення, і вимагає від регіональних аеропортів значних змін у їхній діяльності. Діагностовано виклики авіаційної галузі України під час воєнного стану.

Ключові слова: обґрунтування, дефініція, складові, інституціональні трансформації, національна економіка, авіаційно-космічний комплекс

The article shows that the transformation of the national economy is a necessary condition for achieving sustainable development, ensuring a high standard of living for citizens, and integrating Ukraine into the world economy in order to ensure the country's security and stability in the future. It has been proven that the transformation of the national economy is an important and complex process that requires a comprehensive approach and systemic changes in various areas, based on the improvement of existing economic structures, the development of new innovative sectors, the modernization of infrastructure, the introduction of new technologies, and the reform of the financial system. It has been established that infrastructure transformation is a component of the transformation of the national economy and is a process of modernization and adaptation of existing infrastructure facilities and systems to new conditions arising as a result of economic, technological, social or political changes. It covers various aspects, including transport, energy, utilities, information technology and other important areas that support the life and development of society. It has been proven that the aviation industry of Ukraine under martial law faces numerous challenges, including ensuring security, flight restrictions, financial difficulties and infrastructure restoration. However, it also plays a key role in transporting humanitarian cargo, military transport and evacuation. Adaptation to new conditions and planning for the restoration of the aviation sector after the end of hostilities is becoming an important part of the activity. It is shown that regional airports under martial law face a number of challenges that require adaptation of infrastructure, security procedures, and management decisions. Martial law creates instability in transport networks, including air transportation, and requires regional airports to make significant changes in their operations. The challenges of the aviation industry of Ukraine during martial law are diagnosed: safety and protection of aviation infrastructure, restrictions on air transportation, the role of aviation in providing humanitarian and military transportation, adaptation

of aviation infrastructure, economic challenges for the aviation industry, international sanctions and restrictions, preparation for recovery after the war, personnel and training of aviation industry personnel.

Keywords: justification, definition, components, institutional transformations, national economy, aerospace complex.

Постановка проблеми. Актуальність трансформацій національної економіки обумовлена необхідністю адаптації до змінюваних глобальних та внутрішніх умов, зокрема через виклики, що постають перед країною у результаті соціально-економічних, політичних, технологічних та екологічних змін. Зокрема для України трансформація національної економіки є надзвичайно важливою в контексті війни, відновлення економіки після конфлікту, інтеграції з європейським ринком та змін в глобальній економічній ситуації.

Основними факторами, які підвищують актуальність трансформацій національної економіки, є: потреба у відновленні економіки після війни, інтеграція з європейським та глобальним ринком, технологічний розвиток та інновації, ефективне використання природних ресурсів, зміна структури економіки, забезпечення соціальної справедливості та підтримка регіонів, фінансова стабільність і макроекономічна політика.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Війна значно вплинула на інфраструктуру, виробничі потужності, фінансову систему України. Чинник введення воєнного стану та його вплив на стан національної економіки та її трансформації обговорюється у працях багатьох вчених. У полі зору Кожемяченко О.О., Кривди О.В., Підлісної О.А. [1, с. 145] знаходяться питання трансформації соціально-трудових відносин в умовах особливого періоду функціонування національної економіки. Трансформація економіки повинна включати план відновлення, зокрема через інвестиції в інфраструктуру, розвиток нових технологій та підтримку малого і середнього бізнесу. Басич В.О., Ходжаян А.О. [2, с. 31] узагальнюють тенденції розвитку інтелектуальної власності в умовах трансформації та глобалізації економіки з урахуванням світового та національного досвіду. Слушною є думка Забаштанського М.М., Забаштанської Т.В. [3, с. 334] щодо ролі цифрової трансформації ринку кредитних послуг в інноваційному розвитку національної економіки. Слід акцентувати увагу на дослідження Крилова Д.В. [4, с. 31], присвяченого трансформації ринку праці в умовах цифровізації національної економіки України. Переконаливими є результати дослідження Жукової Л., Максименко А., Дерюги А. [5, с. 74] щодо узагальнення сучасних тенденцій цифрової трансформації національної економіки як

фактору забезпечення економічної безпеки. В умовах євроінтеграції Україні важливо провести трансформацію економічної системи для відповідності вимогам європейських стандартів, зокрема в сферах енергетики, екології, правової системи та бізнесу. Значним є науковий доробок Глуценко А.М. [6, с. 77], присвячений підвищенню ролі державного регулювання в забезпеченні "зеленої" трансформації національної економіки. Чередніченко С.В. [7, с. 161] справедливо зауважує, що трансформація ділових очікувань підприємств в умовах воєнного стану є віддзеркаленням стану національної економіки. Також важливою є думка Тарасенко А. [8, с. 322] щодо забезпечення трансформації сфери фінансових послуг в умовах сталого розвитку національної економіки. Високо оцінюючи науковий доробок зазначених авторів, слід визнати об'єктивну потребу в уточненні змісту категорії трансформації національної економіки та авіаційної галузі.

Метою дослідження є обґрунтування власної дефініції і складових інституціональних трансформацій національної економіки та авіаційно-космічного комплексу, виходячи з потреб їх інноваційно-інвестиційного розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Трансформація національної економіки – це процес структурних змін в економічній системі країни, спрямований на її адаптацію до нових викликів, розвитку інноваційних сфер, поліпшення ефективності використання ресурсів та посилення конкурентоспроможності на міжнародному ринку. Трансформація може відбуватися внаслідок глобальних економічних, політичних, соціальних змін, внутрішніх реформ або кризи, і часто є необхідною умовою для сталого економічного зростання. Пріоритетами трансформації національної економіки є:

- перехід до економіки знань на основі визначення нових драйверів економічного зростання шляхом підтримки інноваційних підприємств, розвитку ІТ-сектору, високих технологій, автоматизації тощо;
- впровадження сталих методів використання природних ресурсів, енергоефективних технологій, що дозволить скоротити витрати і впливати на підвищення екологічної свідомості;
- перехід від традиційних важких галузей до більш інноваційних і високотехнологічних секторів, зокрема в сфері послуг, інформаційних

технологій, а також розвиток відновлювальних джерел енергії;

- усунення проблем територіальних диспропорцій, зокрема шляхом підтримки регіонального розвитку, створення робочих місць та зниження рівня бідності;

- стабілізація фінансової системи, відновлення довіри до національної валюти, управління державним боргом, інфляцією і безпекою національної економіки.

Транспорт є основою для руху товарів, послуг і людей, тому його трансформація має стратегічне значення, особливо в поствоєнний період. Основними інструментами є: модернізація та відновлення пошкоджених транспортних мереж, таких як залізничні лінії, автошляхи, мости, аеропорти; впровадження інтелектуальних транспортних систем для забезпечення ефективного управління транспортними потоками, зменшення заторів і поліпшення безпеки на дорогах; розвиток мультимодальних перевезень, що дозволяє інтегрувати різні види транспорту (залізничний, автомобільний, авіаційний) для підвищення ефективності перевезень.

Відновлення та модернізація енергетичної інфраструктури після війни є критичним для забезпечення енергетичної безпеки та сталого економічного розвитку шляхом: ремонту і модернізації енергетичних мереж, зокрема електростанцій і ліній електропередач, що зазнали пошкоджень; інвестування в відновлювальні джерела енергії (сонячна, вітрова, біомаса), що дозволить зменшити залежність від традиційних джерел енергії та знизити викиди в атмосферу; модернізації систем енергозбереження, що дозволяє значно скоротити споживання енергії на рівні як окремих будівель, так і великих промислових підприємств.

ІТ-інфраструктура є важливим фактором для розвитку економіки, особливо для цифровізації державних та приватних секторів: модернізація і розширення широкопasmового доступу до Інтернету є критично важливим для бізнесу, освіти та соціальних служб; інвестування в хмарні технології для підвищення ефективності управлінських процесів та забезпечення безпеки даних; розвиток кібербезпеки для захисту інформаційних систем від кібератак, особливо в умовах післявоєнної реконструкції.

Модернізація та оновлення комунальних послуг (водопостачання, водовідведення, опалення, сміттєзбір) передбачає: відновлення водо- і теплопостачальних мереж, які були пошкоджені під час бойових дій; впровадження інноваційних технологій очищення води та утилізації відходів, що дозволить значно зменшити витрати та підвищити якість послуг; створення

«розумних» міст за допомогою технологій інтернету речей (IoT), що дозволяє ефективно управляти водопостачанням, освітленням, безпекою та іншими аспектами міського життя.

Інновації відіграють важливу роль у трансформації авіаційної інфраструктури. Використання новітніх технологій дозволяє підвищити ефективність і знизити витрати. Цифровізація та автоматизація процесів на автомобільному транспорті дозволяє покращити управлінські рішення, зменшити витрати та знизити ризики. Інтелектуальні системи моніторингу та управління здатні значно покращити ефективність і безпеку авіаційної інфраструктури. Важливим є 3D-містобудування та BIM (від англ. Building Information Modeling) – технології для проектування та будівництва інфраструктурних об'єктів.

Фінансування є важливим аспектом для успішної трансформації інфраструктури авіаційної галузі для реконструкції та модернізації інфраструктури. Основними формами залучення інвестицій є: приватні, міжнародні. В умовах післявоєнного відновлення важливо співпрацювати з міжнародними фінансовими організаціями. Концесії та державно-приватне партнерство дозволяє залучити приватний капітал для реконструкції інфраструктури з подальшим управлінням або передачею у власність держави. Важливим є використання кредитних ресурсів та грантів для реалізації інфраструктурних проектів, зокрема на відновлення зруйнованих об'єктів.

Викликами та ризиками трансформації інфраструктури авіаційної галузі є:

- пошкодження інфраструктури під час війни, які потребують враховувати масштаби руйнувань і складність відновлення;

- політичні та економічні фактори, пов'язані з нестабільністю та змінами в державній політиці, які можуть вплинути на успішність інфраструктурних проектів;

- залежність від зовнішніх інвестицій, які є ризикованими, особливо якщо є невизначеність щодо довгострокового економічного зростання.

Трансформація інфраструктури є важливою складовою розвитку будь-якої економіки, і для України, що переживає період військового вторгнення рф, цей процес є необхідним для забезпечення національної безпеки. Трансформація інфраструктури має бути всебічною, включаючи розвиток транспортної, енергетичної, комунальної та інформаційної інфраструктури, з використанням новітніх технологій і моделей фінансування, таких як державно-приватне партнерство та інвестиції. Ефективна реалізація процесів трансформації інфраструктури передбачає розробку регуляторного інструментарію

підтримки наукової та науково-технічної діяльності; створення об'єднань науки, освіти та бізнесу на регіональному рівні; диверсифікацію джерел фінансування інновацій; активізацію наукових досліджень і збільшення кількості науково-технічних розробок; імплементацію інновацій у регіональну економіку.

Пряма та непряма бюджетна підтримка наукової діяльності є критично важливою для розвитку інновацій в умовах війни та післявоєнного відновлення. Регуляторні механізми мають включати: державні субсидії та гранти для науково-дослідних організацій і технологічних стартапів, які сприяють розробці новітніх технологій, що можуть бути впроваджені в інфраструктуру та виробництво; податкові пільги для підприємств, які інвестують у наукові дослідження і розвиток нових технологій, що сприятиме їхньому активному залученню до інноваційних процесів. Фінансування інноваційних проектів на умовах державного приватного партнерства дозволить сприяти створенню нових технологічних рішень, пов'язаних із відновленням і розвитком критичної інфраструктури.

Залучення освіти, науки і бізнесу до спільної роботи дозволить створити інноваційні ланцюги, які можуть активно працювати в межах територіальних утворень і стимулювати розвиток нових технологій. Формування кластерів або науково-виробничих об'єднань між університетами, науково-дослідними установами та підприємствами на місцях для розвитку нових продуктів та технологій дозволить створити екосистему для швидкої трансформації наукових досягнень у практичні рішення. Важливою є підтримка регіональних науково-інноваційних парків та технопарків, де інноваційні стартапи і підприємства можуть співпрацювати з академічними установами, розробляючи новітні технології, що мають високий потенціал для застосування в національному виробництві. Створення регіональних фондів підтримки інновацій для фінансування наукових розробок та технологічних стартапів має важливе значення для відновлення економіки.

Для активізації інноваційного процесу в Україні, зокрема в умовах воєнного стану та післявоєнного періоду, необхідно забезпечити диверсифікацію джерел фінансування: залучення міжнародних інвестицій та грантів для підтримки інноваційних ініціатив, особливо через співпрацю з міжнародними організаціями та інвесторами. Співпраця з транснаціональними корпораціями, які можуть інвестувати в інноваційні проекти в Україні, має забезпечуватися перенесенням новітніх технологій та досвіду в різні галузі національної економіки. Створення механізмів для фінансування через венчурний

капітал дозволить стартапам та малим підприємствам, які займаються інноваціями, отримати необхідні кошти для реалізації своїх проектів.

Для прискорення інноваційної трансформації в умовах воєнного та післявоєнного часу важливо активізувати наукові дослідження, збільшити кількість науково-технічних розробок. Для підтримки досліджень у сфері критичних технологій мають бути застосовані заходи для відновлення інфраструктури, енергетичних та комунальних систем. Інвестування у розробку технологій для оборонної та безпекової сфери повинно мати як військове, так і мирне застосування, сприяючи посиленню національної безпеки та стабільності в поствоєнний період. Підвищення рівня наукової співпраці між академічними та виробничими установами сприятиме впровадженню інноваційних розробок у реальний сектор економіки.

Прискорена імплементація інновацій у регіональні господарські комплекси повинна бути спрямована на: впровадження інноваційних рішень у сільському господарстві, виробництві, енергетичному секторі та інших галузях, що дозволить збільшити продуктивність, знизити витрати та покращити екологічні показники; модернізацію інфраструктури за допомогою інноваційних технологій для забезпечення швидкого відновлення після війни та інтеграції в глобальні ланцюги постачань і виробництва; створення умов для цифровізації регіональних економік, що допоможе залучати нові інвестиції та сприятиме розвитку малого та середнього бізнесу.

Фінансово-інвестиційне забезпечення інноваційної трансформації воєнної та поствоєнної економіки регіонів України потребує комплексного підходу, що включає розвиток регуляторних механізмів, створення об'єднань науки, освіти та бізнесу, а також диверсифікацію джерел фінансування. Важливим кроком є підтримка наукових досліджень та технологічних розробок, активізація інноваційних процесів у різних секторах економіки та створення умов для швидкої імплементації новітніх досягнень в господарські комплекси регіонів.

Погоджуємося з Хоменко І.О., Садчикова І.В., Середюк І.О. [9], що рівень бюджетного фінансування для розвитку авіаційної галузі є недостатнім, і одним із ефективних способів залучення додаткових коштів для реалізації масштабних проектів є механізм державно-приватного партнерства (ДПП). ДПП дозволяє державі і бізнесу взаємодіяти для досягнення спільних цілей, де бізнес несе фінансові та операційні ризики, а держава забезпечує правову, регуляторну та інфраструктурну підтримку. Механізм ДПП надає можливість вирішити

проблему недофінансування великих інфраструктурних проєктів, таких як будівництво нових аеропортових терміналів, модернізація інфраструктури існуючих аеропортів, розвиток нових маршрутів та підвищення безпеки авіаційного руху. Важливою частиною ефективного ДПП є створення вигідних умов для інвесторів, включаючи податкові пільги, доступ до кредитних ресурсів, а також гарантії повернення інвестицій через довгострокові контракти та компенсацію ризиків. ДПП дозволяє не лише залучати кошти, але й підвищувати рівень конкурентоспроможності українських аеропортів та авіаційних компаній на міжнародному ринку. Тому стратегічне залучення приватних інвесторів за допомогою ДПП є важливим кроком для розвитку авіаційної галузі України та покращення її інфраструктури в умовах обмежених бюджетних ресурсів.

Клімова О.І. [10, с. 109] справедливо наголошує на необхідності коригування функцій національної економічної системи з позиції її галузевої організації через прирошуваний інтегральний ефект, що її зумовлює. Трансформація підприємств у такий спосіб має пріоритетногалузевий характер. Держава і галузевий бізнес мають стати основними рушійними силами трансформації підприємств і галузевих виробничо-економічних систем України. Основним завданням трансформації підприємств і галузі є зростання конкурентоспроможності відповідної ланки територіальної чи галузевої організації економічної діяльності з метою їх стійкого розвитку. У всьому світові авіакосмічні технології, мирне дослідження космосу забезпечують ефективний розвиток національних економік, зміцнюють безпеку, оборону і загалом, стратегічну конкурентоспроможність країни [11].

Гаврилко Т.О., Гавриленко А.В. [12, с. 84] відзначають, що трансформаційні зміни світового ринку авіаційних послуг в умовах глобалізації є важливим аспектом сучасної економіки та транспорту. Глобалізація має значний вплив на розвиток авіаційної індустрії, що виявляється через різноманітні тенденції і зміни в організації послуг, конкурентній боротьбі, технологіях та політиці.

Основні трансформаційні зміни, які відбуваються на світовому ринку авіаційних послуг у умовах глобалізації, полягають у такому: інтернаціоналізація авіаперевезень, конкуренція на ринку авіаційних послуг, технологічні інновації, регулювання і відкриття ринків, зміни у споживчих перевагах, екологічні тенденції, кооперація та альянси, вплив пандемії на ринок авіаційних послуг.

Глобалізація призвела до зростання міжнародних авіаперевезень, що стало можливим

завдяки зниженню бар'єрів для транскордонних перевезень та спрощенню процедур для авіакомпаній. Багато країн відкрили свої ринки для іноземних авіаперевізників, що дозволило створити глобальну мережу авіарейсів. Зі зростанням глобальної мобільності і доступності авіаперевезень конкуренція між авіакомпаніями стала набагато жорсткішою. Водночас, з'являється новий формат конкурентної боротьби – між лоукостерами та традиційними авіаперевізниками. Лоукостери, завдяки своїй бізнес-моделі, знижують вартість авіаперевезень, надаючи дешевші квитки за рахунок мінімізації витрат на додаткові послуги та комфорт.

З технологічним розвитком з'являються нові моделі авіаційних послуг, що дозволяють підвищити ефективність перевезень та знизити витрати, а саме: використання нових, економічних і екологічних літаків, які знижують витрати палива та викиди в атмосферу; вдосконалення систем бронювання та реєстрації, в тому числі онлайн-систем, що полегшують процес для пасажирів і авіакомпаній; використання новітніх технологій для поліпшення безпеки польотів. В умовах глобалізації країни та міжнародні організації активно працюють над гармонізацією правил та стандартів у галузі авіаційних послуг. Серед таких ініціатив – угоди про «відкрите небо», що дозволяють знижувати обмеження на міжнародні авіаперевезення. Це створює рівні умови для конкурентів і забезпечує більший доступ до ринку.

Зміни в поведінці споживачів впливають на структуру попиту на авіаційні послуги. Клієнти все більше орієнтуються на доступність, зручність та комфорт перевезень. Вони активно використовують цифрові платформи для порівняння цін, вибору найбільш вигідних варіантів і планування подорожей. Глобалізація також призводить до того, що екологічні питання стають важливими для авіаційної індустрії. Все більше уваги приділяється зниженню викидів парникових газів, що стимулює розвиток екологічно чистих технологій, таких як електричні літаки та використання альтернативних видів пального (наприклад, біопалива). Авіакомпанії укладають угоди про стратегічні альянси (наприклад, Star Alliance, SkyTeam, Oneworld), що дозволяє знижувати витрати і забезпечувати кращий сервіс через розширення маршрутних мереж, спільне використання ресурсів (аеропортів, літаків, наземного сервісу тощо). Пандемія COVID-19 показала вразливість авіаційної індустрії до зовнішніх шоків. Однак вона також прискорила адаптацію до нових умов, зокрема через цифровізацію та нові стандарти безпеки, що включають безконтактні технології та нові протоколи для боротьби з інфекціями.

Глобалізація радикально змінює світовий ринок авіаційних послуг. Ключовими факторами, що визначають його розвиток, є технологічний прогрес, зростання конкуренції, зміна споживчих вимог, а також нові правила регулювання та стратегічні альянси. Оскільки ці зміни тривають, можна очікувати подальші інновації та адаптацію авіаційної індустрії до умов глобалізованого світу.

Харченко М.В., Цимбалістова О.А., Черніхова О.С. [13, с. 55] справедливо відзначають, що трансформаційні зміни світового ринку авіаційних послуг в умовах глобалізації є важливим аспектом сучасної економіки та транспорту. Глобалізація має значний вплив на розвиток авіаційної індустрії, що виявляється через різноманітні тенденції і зміни в організації послуг, конкурентній боротьбі, технологіях та політиці.

Основними трансформаційними змінами, які відбуваються на світовому ринку авіаційних послуг у умовах глобалізації, є: інтернаціоналізація авіаперевезень, конкуренція на ринку авіаційних послуг, технологічні інновації, регулювання і відкриття ринків, зміни у споживчих перевагах, екологічні тенденції, кооперація та альянси, вплив пандемії на ринок авіаційних послуг.

В сучасному динамічному світі технологічний прогрес спонукає підприємства до впровадження інновацій, які виступають важливим каталізатором для зростання їх конкурентоспроможності [14].

Глобалізація радикально змінює світовий ринок авіаційних послуг. Ключовими факторами, що визначають його розвиток, є технологічний прогрес, зростання конкуренції, зміна споживчих вимог, а також нові правила регулювання та стратегічні альянси. Оскільки ці зміни тривають, можна очікувати подальші інновації та адаптацію авіаційної індустрії до умов глобалізованого світу.

Цифрова трансформація логістичних бізнес-процесів на ринку авіаційних перевезень є важливим напрямом розвитку індустрії, який дозволяє підвищити ефективність, знизити витрати та забезпечити конкурентні переваги. Логістика в авіаційних перевезеннях охоплює організацію транспортування вантажів і пасажирів, а також управління складськими та митними процесами, і в умовах цифрової трансформації ці процеси значно змінюються.

Ключовими аспектами цифрової трансформації логістичних бізнес-процесів в авіаційних перевезеннях є: автоматизація та цифрові платформи для управління вантажними перевезеннями, Інтернет речей і відстеження вантажів, блокчейн для покращення безпеки та

прозорості, штучний інтелект та аналіз даних, цифрові інтерфейси для взаємодії з клієнтами, цифровізація митних та регуляторних процедур, покращена взаємодія з партнерами та клієнтами.

Серед цифрових інструментів для оптимізації управління витратами на підприємствах можна виділити автоматизовані системи обліку, програмні засоби для аналізу та обробки даних, інструменти для зручного електронного закупівельного процесу, а також для управління складськими та виробничими запасами [15].

Сучасні цифрові технології забезпечують покращену взаємодію з клієнтами, що дозволяє авіаперевізникам швидше та ефективніше реагувати на запити та потреби своїх клієнтів. Цифрові технології дозволяють спростити митні та регуляторні процедури, що значно скорочує час обробки вантажів та підвищує ефективність.

Цифрова трансформація логістичних бізнес-процесів в авіаційних перевезеннях має великий потенціал для покращення ефективності і зниження витрат. Впровадження сучасних технологій, таких як автоматизація, IoT, блокчейн, AI та великі дані, дозволяє створити більш прозорі, безпечні та ефективні ланцюги постачання, що дає авіаційним компаніям конкурентні переваги в умовах глобалізації.

Висновки з проведеного дослідження.

1. Трансформація національної економіки є необхідною умовою для досягнення сталого розвитку, забезпечення високого рівня життя громадян та інтеграції України у світову економіку з метою забезпечення безпеки країни та стабільності у майбутньому, у т.ч. завдяки активної співпраці з міжнародними фінансовими установами та приватними інвесторами.

2. Трансформація національної економіки є важливим і складним процесом, що потребує комплексного підходу та системних змін у різних сферах, ґрунтується на вдосконаленні існуючих економічних структур, розвитку нових інноваційних секторів, модернізації інфраструктури, впровадженні нових технологій і реформуванні фінансової системи.

3. Трансформація інфраструктури є складовою трансформації національної економіки і являє собою процес модернізації та адаптації існуючих інфраструктурних об'єктів і систем до нових умов, що виникають у результаті економічних, технологічних, соціальних або політичних змін. Вона охоплює різні аспекти, включаючи транспорт, енергетику, комунальні послуги, інформаційні технології та інші важливі сфери, які підтримують життєдіяльність і розвиток суспільства. Ключовими напрямками трансформації інфраструктури є: транспортна

інфраструктура, комунальна інфраструктура, енергетична інфраструктура, інформаційно-комунікаційна інфраструктура.

4. Авіаційна галузь України в умовах воєнного стану стикається з численними викликами, включаючи забезпечення безпеки, обмеження на польоти, фінансові труднощі та відновлення інфраструктури. Однак вона також виконує ключову роль у транспортуванні гуманітарних вантажів, військових перевезеннях та евакуації. Важливою частиною діяльності стає адаптація до нових умов та планування відновлення авіаційного сектору після закінчення військових дій.

5. Регіональні аеропорти в умовах воєнного стану стикаються з низкою викликів, які вимагають адаптації інфраструктури, процедур безпеки та управлінських рішень. Воєнний стан

створює нестабільність на транспортних мережах, включаючи авіаційні перевезення, і вимагає від регіональних аеропортів значних змін у їхній діяльності.

6. Викликами авіаційної галузі України під час воєнного стану є: безпека та захист авіаційної інфраструктури, обмеження на авіаперевезення, роль авіації в забезпеченні гуманітарних і військових перевезень, адаптація авіаційної інфраструктури, економічні виклики для авіаційної галузі, міжнародні санкції та обмеження, підготовка до відновлення після війни, персонал і навчання кадрів авіаційної галузі.

Перспективами подальших досліджень є розробка рекомендацій із функціонування механізмів відтворення в авіаційній галузі за рахунок зовнішньої допомоги.

Список використаних джерел:

1. Кожемяченко О.О., Кривда О.В., Підлісна О.А. Трансформація соціально-трудових відносин в умовах особливого періоду функціонування національної економіки. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2023. № 7–8. С. 141–147.
2. Басич В.О., Ходжаян А.О. Тенденції розвитку інтелектуальної власності в умовах трансформації та глобалізації економіки: світовий та національний аспекти. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2024. № 1. С. 24–32.
3. Забаштанський М.М., Забаштанська Т.В. Роль цифрової трансформації ринку кредитних послуг в інноваційному розвитку національної економіки. *Бізнес Інформ*. 2023. № 12. С. 330–335.
4. Крилов Д.В. Трансформація ринку праці в умовах цифровізації національної економіки України. *Economic synergy*. 2024. Iss. 2. С. 21–32.
5. Жукова Л., Максименко А., Дерюга А. Сучасні тенденції цифрової трансформації національної економіки як фактор забезпечення економічної безпеки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 8. С. 71–76.
6. Глушенко А.М. Роль державного регулювання в забезпеченні «зеленої» трансформації національної економіки. *Економіка. Фінанси. Право*. 2024. № 8. С. 74–78.
7. Чередніченко С.В. Трансформація ділових очікувань підприємств в умовах воєнного стану як віддзеркалення стану національної економіки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 16. С. 158–163.
8. Тарасенко А. Забезпечення трансформації сфери фінансових послуг в умовах сталого розвитку національної економіки. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2023. № 4. С. 316–324.
9. Хоменко І.О., Садчикова І.В., Середюк І.О. Детермінанти фінансування авіаційної галузі в умовах трансформаційних змін. *Фінансові дослідження*. 2017. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/find_2017_2_13
10. Клімова О.І. Особливості пріоритетно-орієнтованого галузевого підходу до трансформації авіаційних підприємств. Причорноморські економічні студії. 2019. Вип. 43. С. 104–110.
11. Смерічевський С.Ф., Гура С.М. Державно-приватне партнерство в системі стратегічного регулювання розвитку авіакосмічної галузі. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 39–1. С. 165–172.
12. Гаврилко Т.О., Гавриленко А.В. Трансформаційні зміни світового ринку авіаційних послуг в умовах глобалізації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 18(1). С. 81–85.
13. Харченко М.В., Цимбалістова О.А., Черніхова О.С. Цифрова трансформація логістичних бізнес-процесів на ринку авіаційних перевезень. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки*. 2021. Вип. 44. С. 49–56.
14. Смерічевський С., Побережна З., Гура С. Розвиток теоретико-методичних основ формування інноваційного потенціалу авіапідприємства. *Економіка та суспільство*. 2024. № (59). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-41>
15. Смерічевський С.Ф., Побережна З.М., Кривов'язюк І.В., Мальнов Д.В., Смілянець В.В. Формування принципів клієнтоорієнтованого підходу транспортними підприємствами в умовах стійкого розвитку. *International Scientific and Practical Conference "Innovations in construction and smart building technologies for comfortable, energy efficient and sustainable lifestyle"* (February 20–21, 2024). Dnipro: PSACEA, 2024. P. 164–166.

References:

1. Kozhemiachenko O. O., Kryvda O. V., Pidlisna O. A. (2023) Transformatsiia sotsialno-trudovykh vidnosyn v umovakh osoblyvoho periodu funktsionuvannia natsionalno ekonomiky [Transformation of social and labor relations in the conditions of a special period of functioning of the national economy]. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, no. 7–8, pp. 141–147. (in Ukrainian)
2. Basyh V. O., Khodzhaian A. O. (2024) Tendentsii rozvytku intelektualnoi vlasnosti v umovakh transformatsii ta hlobalizatsii ekonomiky: svitovyi ta natsionalnyi aspekty [Trends in the development of intellectual property in the context of economic transformation and globalization: global and national aspects]. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, no. 1, pp. 24–32. (in Ukrainian)
3. Zabashtanskyi M. M., Zabashtanska T. V. (2023) Rol tsyfrovoy transformatsii rynku kredytnykh posluh v innovatsiinomu rozvytku natsionalnoi ekonomiky [The role of digital transformation of the credit services market in the innovative development of the national economy]. *Biznes Inform*, no. 12, pp. 330–335. (in Ukrainian)
4. Krylov D. V. (2024) Transformatsiia rynku pratsi v umovakh tsyfrovizatsii natsionalnoi ekonomiky Ukrainy [Transformation of the labor market in the context of digitalization of the national economy of Ukraine]. *Economic synergy*, no. 2, pp. 21–32. (in Ukrainian)
5. Zhukova L., Maksymenko A., Deriuh A. (2024) Suchasni tendentsii tsyfrovoy transformatsii natsionalnoi ekonomiky yak faktor zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky [Modern trends in the digital transformation of the national economy as a factor in ensuring economic security]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 8, pp. 71–76. (in Ukrainian)
6. Hlushchenko A. M. (2024) Rol derzhavnoho rehuliuвання v zabezpechenni “zelenoi” transformatsii natsionalnoi ekonomiky [The role of state regulation in ensuring the “green” transformation of the national economy]. *Ekonomika. Finansy. Pravo*, no. 8, pp. 74–78. (in Ukrainian)
7. Cherednichenko S. V. (2024) Transformatsiia dilovykh ochikuvan pidpriemstv v umovakh voiennoho stanu yak viddzerkalennia stanu natsionalnoi ekonomiky [Transformation of business expectations of enterprises under martial law as a reflection of the state of the national economy]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 16, pp. 158–163. (in Ukrainian)
8. Tarasenko A. (2023) Zabezpechennia transformatsii sfery finansovykh posluh v umovakh staloho rozvytku natsionalnoi ekonomiky [Ensuring the transformation of the financial services sector in the context of sustainable development of the national economy]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*, no. 4, pp. 316–324. (in Ukrainian)
9. Khomenko I. O., Sadchykova I. V., Serediuk I. O. (2017) Determinanty finansuvannia aviatsiinoi haluzi v umovakh transformatsiinykh zmin [Determinants of aviation industry financing in the context of transformational change]. *Finansovi doslidzhennia*, no. 2. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/find_2017_2_13 (in Ukrainian)
10. Klimova O. I. (2019) Osoblyvosti priorytetno-orientovanoho haluzevoho pidkhodu do transformatsii aviatsiinykh pidpriemstv [Features of a priority-oriented industry approach to the transformation of aviation enterprises]. *Prychornomorski ekonomichni studii*, no. 43, pp. 104–110. (in Ukrainian)
11. Smerichevsky S. F., Gura S. M. (2019) Derzhavno-privatne partnerstvo v systemi stratehichnoho rehuliuвання rozvytku aviakosmichnoyi haluzi [Public-private partnership in the system of strategic regulation of the development of the aerospace industry]. *Prychornomorski ekonomichni studii*, no. 39-1, pp. 165–172. (in Ukrainian)
12. Havrylko T. O., Havrylenko A. V. (2018) Transformatsiini zminy svitovoho rynku aviatsiinykh posluh v umovakh hlobalizatsii [Transformational changes in the global aviation services market in the context of globalization]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*, no. 18(1), pp. 81–85. (in Ukrainian)
13. Kharchenko M. V., Tsymbalistova O. A., Chernikhova O. S. (2021) Tsyfrova transformatsiia lohistychnykh biznes-protsesiv na rynku aviatsiinykh perevezen [Digital transformation of logistics business processes in the air transportation market]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriya: Ekonomichni nauky*, no. 44, pp. 49–56. (in Ukrainian)
14. Smerichevskyi S., Poberezhna Z., Gura S. (2024) Rozvytok teoretyko-metodychnykh osnov formuvannia innovatsiynoho potentsialu aviapidpryyemstva [Development of theoretical and methodological foundations of the formation of the innovative potential of an aviation enterprise]. *Economy and Society*. no. (59). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-41> (in Ukrainian)
15. Smerichevskyi S. F., Poberezhna Z. M., Kryvovvaziuk I. V., Malnov D. V., Smilyanets V. V. (February 20–21, 2024) Formuvannia pryntsypiv kliyantoorientovanoho pidkhodutransportnymy pidpryyemstvamy v umovakh stiykoho rozvytku [Formation of principles of customer-oriented approach by transport enterprises in the context of sustainable development]. *International Scientific and Practical Conference “Innovations in construction and smart building technologies for comfortable, energy efficient and sustainable lifestyle”*. Dnipro: PSACEA, pp. 164–166. (in Ukrainian)